

Program związany z badaniami przesiewowymi w kierunku raka jelita grubego.

Program kierowany jest głównie do pacjentów w **wieku 55-64 lata**, którzy nie mieli wykonanej kolonoskopii w ciągu ostatnich 10 lat oraz:

- **wszystkie osoby w wieku 50 – 65 lat** bez objawów takich jak krwawienie z przewodu pokarmowego, ale wystąpiła biegunka lub zaparcie, które pojawiło się w ciągu ostatnich kilku miesięcy, a którego przyczyna nie jest znana, a także chudnięcie lub anemia bez znanej przyczyny,
- **osoby w wieku 40-49 lat** bez objawów raka jelita grubego, które miały w **rodzinie** przynajmniej jednego krewnego pierwszego stopnia (rodzice, rodzeństwo, dzieci) z **rakiem** jelita grubego.
- **osoby w wieku 25-65 lat** pochodzące z rodziny HNPCC lub FAP. W tym przypadku konieczne jest skierowanie (potwierdzenie) z Poradni Genetycznej.

Celem programu:

Głównym celem programu jest zmniejszenie liczby zachorowań i zgonów z powodu raka jelita grubego. Rak ten jest drugim najczęstszym nowotworem złośliwym w Polsce. Każdego roku rozpoznaje się ponad 14 000 nowych przypadków. Rak jelita grubego rozwija się ze zmian łagodnych, tak zwanych polipów. Taka przemiana trwa najczęściej kilkanaście lat. Dlatego też, poddając się badaniu odpowiednio wcześniej i usuwając polipy można zapobiec rozwojowi raka. Wcześniej wykryty rak jest również bardzo często wyleczalny.

Ani polipy, ani rak we wczesnym stadium zazwyczaj nie powodują objawów. Istotą profilaktycznej kolonoskopii jest odnalezienie tych właśnie bezobjawowych jeszcze zmian i o ile to możliwe, ich usunięcie. Takie postępowanie pozwala **zmniejszyć ryzyko zachorowania na raka jelita grubego nawet o 60-90%**.

Czynniki ryzyka:

- Wiek i płeć - tak jak w wielu nowotworach ryzyko zachorowania na raka jelita grubego rośnie wraz z wiekiem i staje się naprawdę istotne po 50 roku życia. Częstość występowania u kobiet i mężczyzn jest podobna.
- Styl życia - palenie, nadużywanie alkoholu (szczególnie piwa), otyłość, nadmiar tłuszczu w diecie, mała zawartość błonnika, brak aktywności fizycznej to sprzymierzeńcy raka jelita.
- Wywiad chorobowy - polipy – rodzaj łagodnych guzków wzrastającej do światła jelita, z niektórych ich rodzajów może się rozwijać nowotwór.
- Niektóre inne choroby także zwiększają ryzyko zachorowania na raka jelita grubego. Są to przebyte: rak jajnika, macicy i piersi, a także przebyty rak jelita. Z innych chorób warto wymienić chorobę Leśniowskiego-Crohna i wrzodziejące zapalenie jelita grubego. Stosunkowo nowe badania potwierdziły także, że cukrzyca wpływa na omawiane tu ryzyko.
- Wywiad rodzinny - osoby, których najbliżsi chorowali na raka jelita grubego, powinny przykładac szczególną wagę do regularnego badania i ewentualnych objawów. Z chorób dziedzicznych znacznie podwyższających ryzyko najważniejsza jest dziedziczna polipowatość jelita grubego.

Opis problemu zdrowotnego:

Częstość występowania polipów i ryzyko ich zezłośliwienia wzrasta z wiekiem. Znacząca większość nowych zachorowań występuje u osób po 65 roku życia. Objęcie programem kobiet i mężczyzn między 55 a 64 rokiem życia ma na celu **wykrycie** zmian potencjalnie **wyleczalnych**. W tym wieku 25 % osób ma polipy, a 5 % jest zagrożonych rozwojem raka.

Kryteria wykluczające z programu:

Przeciwwskazaniem do wykonania kolonoskopii przesiewowej jest zawał serca przebyty w ciągu ostatnich 3 miesięcy, ostra niewydolność krążeniowa lub oddechowa oraz ostra choroba zapalna jelit. W przypadku ciężkich chorób przewlekłych, a także jakichkolwiek wątpliwości warto skonsultować się z lekarzem prowadzącym.

Zatwierdził, Suwałki dn. 14.12.2018r.
Z-ca Dyrektora ds. Lecznictwa W. Żaworonok